

Het verschil met de vorige soort bestaat hoofdzakelijk hierin, dat ze veel kleiner is, ongeveer $2\frac{1}{2}$ mm, en een randveld heeft van slechts een enkele celrij.

XI. Het geslacht *Physatochila* (Fieb.).

Tot dit geslacht behooren twee opvallend roest-rood gekleurde Nederlandsche soorten.

Physatochila quadrimaculata (Wlff.) is de grootste en meet bijna 4 mm.

Fig. 22.
Physatochila quadrimaculata ♂
Vergr. 13 ×

De sprieten zijn lang en zeer slank; de helm is laag en weinig opvallend, terwijl de fijne evenwijdige ribben fraai uitkomen tusschen de breede, als 't ware naar boven dubbel gevouwen kraag.

Het randveld der dekvleugels vertoont overal twee tot drie celrijen en in het midden zelfs vier. Om haar kleur en structuur mag men deze soort zeker als een der mooiste inheemsche netwantsen beschouwen.

Ze werd gevonden van Mei tot September te Venlo, Princenhage, Assen, Groesbeek, Beetsterzwaag en Valkenburg. Te Bunde klopte ik één exemplaar in de paraplu, waarschijnlijk van een Lijsterbes, en Rector Cremers ving er een te Geulle met het sleepnet. Paraplu en sleepnet lijken mij voor deze soort zoo niet de eenige, dan toch de beste vanginstrumenten.

Physatochila dumetorum (H. S.) is hoogstens 3 mm groot en niet steeds zoo fraai gekleurd.

Het randveld der dekschilden heeft vóór en achter een enkele celrij en in het midden slechts twee. Overigens komt deze soort zeer veel met de vorige overeen.

Ze werd gevangen op vele plaatsen in ons land, en Dr. Reclaire klopte ze in groot aantal van met korstmos begroeide Meidoornrakken te Hilversum in de maanden April en September.

SUPPLEMENT.

Als aanvulling op het geslacht *Acalypta*, wil ik hier melding maken van een heel bijzondere vangst gedurende een excursie, die wij maakten naar Leuvenum 25-5-'35.

Dr. Reclaire vond in het vrij droge Hypnum-achtige mos van een hoog dennenbosch een ♀ van *Acalypta nigrina* (Fall.).

Tezamen onderzochten we toen het mos der omgeving en ik had het geluk een bijna volwassen larve en een mannelijke imago te vinden. Deze vondst is des te merkwaardiger, omdat *nigrina* alleen door Fokker vermeld wordt van Dribergen en dus in de laatste vijftig jaren niet meer werd aangetroffen!

De larve, die ik verder kweekte, heeft zich reeds voor de laatste maal verveld en is geworden tot een ♀ van de *forma macroptera*, hetgeen wederom als iets heel bijzonders mag gelden!

(Slot volgt).

COPTOSOMA SCUTELLATUM EN BRACHYPELTA ATERRIMA, EEN TWEETAL WAARSCHIJNLIJK IN LIMBURG TE ONTDEKKEN WANTSEN (HEMIPTERA-HETEROPTERA).

door

A. Reclaire.

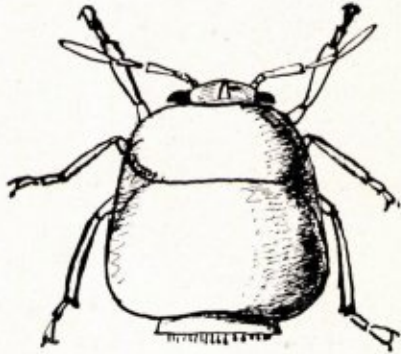
In de „Naamlijst der in Nederland en het omliggend gebied waargenomen wantsen (hemiptera-heteroptera)" ¹⁾ zijn ca. 225 soorten opgenomen uit het omliggend gebied, dat de Britsche eilanden en de naar alle kanten eenigszins uitgebreide „Faune gallo-rhénane" van Fauvel omvat. Hiervan zijn ca. 70 in het aan Limburg grenzend gebied, nl. België en het Rijnland aangetroffen, zoodat de kans, dat zij ook bij ons voorkomen, groot is. Een drietal, waaronder *Pyrrhocoris marginatus* (Klti), een verwante van de bekende vuurwants, *P. apterus* (L.), is zelfs bij Aken, dus vlak bij huis, gevonden.

Tot de bovengenoemde 70 soorten behooren nu ook de in het opschrift genoemde opvallend gevormde wantsen, waarvan het wel bevreemdend is, dat zij nog niet in ons gebied zijn gevonden. Door aan de hand van 'n vluchtige schetsteekening iets naders omtrent beide mede te deelen, hoop ik, dat de Limburgsche natuurliefhebbers hun aandacht aan deze interessante soorten mogen schenken.

Coptosoma scutellatum (Geoffr.).

Het genus *Coptosoma* behoort tot de fam. der Plataspidae, die uitsluitend het oostelijk halfmond bewoont. In het palaearktisch gebied komt alleen het genus *C.* met ca. 20 soorten voor, waarvan slechts één, *scutellatum* in Europa. *C. s.* ont-

breekt op de Britsche eilanden, komt noordelijk nog voor tot in Midden-Skandinavië en Finland en is uit het Rijnland en Westfalen, alsmede België bekend, zoodat het wel merkwaardig ware, indien dit insect in Nederland niet te vinden zou zijn. Het is een ca. 3—4 mm lang en breed, op de bovenzijde sterk gewelfd, op de onderzijde plat diertje, sterk metaalglanzend, donker-bruin tot zwart gekleurd en duidelijk bestippeld. Uit de mededeelingen in de litteratuur blijkt, dat het tot

Coptosoma scutellatum.

de vlinderbloemigen behorende geslacht *Coronilla* de voornaamste voedselplant is. F. Schumacher ²⁾ die na jarenlang zoeken de soort in Brandenburg terugvond, noemt als verblijfplanten behalve *Coronilla*: *Medicago*, *Melilotus*, *Onobrychis*, *Trifolium*, *Ononis spinosa*, *Lotus*, *Vicia*, *Ervum* en *Lathyrus*, alle in Limburg vertegenwoordigde geslachten. Als verblijfplaatsen noemt hij „pontische Hügeln“. Volgens hem zitten de wantsen onbeweeglijk, tot klompen vereenigd, onder de bladoksels, waaruit zij het sap zuigen en herinneren aan zwarte bessen. Bij de geringste aanraking laten zij zich vallen en verdwijnen. Zij zijn van Juni tot Augustus te vinden, de imagines overwinteren. De larven gedragen zich op dezelfde wijze, zij zijn zwart gekleurd met opvallend oranjegele teekening.

Vermoedelijk zal *Coptosoma* dus op warm gelegen hellingen op vlinderbloemigen te vinden zijn en de kans is groot, dat, waar de diertjes voorkomen, zij in aantal aanwezig zijn.

Brachypelta aterrima (Forst.).

Het genus *B.* behoort tot de groote, over de geheele aarde verbreide fam. der Cydnidae. Van de ca. 80 palaearktische soorten zijn 9 inlandsch. Het genus bevat volgens J. Gulde ³⁾ slechts één soort, *aterrima*. Hij noemt het genus *Cydnus* (F.), dat volgens hem in het palaearktisch, met uitzondering van Noord-Europa en Noord-Azië, het ethiopisch, het orientale en een deel van het Australisch Fauna-gebied voorkomt, dus een buitengewoon groot verspreidingsgebied bezit. Als noordelijkste vindplaatsen noemt hij Bretagne, Metz, Bonn, Hamburg, Holstein, Brandenburg, Lithauen, Zuid-Rusland. Het zou dus kunnen zijn, dat ons land buiten het verbreidingsgebied valt. Overwegend echter, dat Gulde België, waar *B. a.* volgens Lemaire voorkomt, niet noemt en dat in Ne-

Brachypelta aterrima.

derland, speciaal in Zuid-Limburg, meer zuidelijke vormen gevonden zijn, komt het mij onwaarschijnlijk voor, dat het insect in Nederland zou ontbreken.

B. a. is forsich gebouwd, min of meer regelmatig eivormig, ca. 8—12 mm lang, diepzwart van kleur, duidelijk bestippeld, met opvallend, scherp afstekende melkwhite membraan. Het dier is op en onder *Euphorbia* op steinig terrein aan te treffen. Gezien de besliste mededeelingen in de litteratuur, valt aan een bepaalde associatie met *Euphorbia* (genoemd worden *cyparissias* (L.) en *Gerardiana* (Jacq.)) niet te twijfelen. Voor vele jaren vond ik deze wants te Grosssteinberg (Saksen) in aantal op steinigen bodem onder *Euphorbia cyparissias*, later schijnt het op dezelfde plek niet of zelden meer te zijn gevonden. Wel werd mij destijds een ex. gezonden, dat overdag te Leipzig op straat was aangetroffen! Het is overigens wellicht een nachtdier, dat zich overdag verbergt, gelijk vele Cydnidae.

Het zal dus wel loonend zijn op warm gelegen, steenige terreinen, waarop veel *Euphorbia* groeit — en den Limburgschen natuuronderzoekers zullen deze wel bekend zijn — op en vooral onder de planten op *B. a.* te letten.

Volgens Gulde ⁴⁾ vindt men de soort van Mei tot Juni en dan wederom van Augustus tot October, wat op overwintering duidt.

B. a. zou verwisseld kunnen worden met de in Nederland zeer verbreide Cydnide *Sehirus luctuosus* (Muls. Rey), die echter behalve kleiner (lengte 6--8 mm) bovendien zwak, doch duidelijk bronskleurig is, alsmede met de bij ons zelden waargenomen *S. morio* (L.), die evenals *Brachypelta* diep zwart gekleurd is en ongeveer even groot kan zijn. Het genus *Sehirus* is echter in het algemeen breder, onderscheidt zich verder door het ontbreken van de stijve haren aan den rand van den kop, halsschild en dekschilden. Bij *Brachypelta* echter zijn deze, vooral bij oude ex. veelal afgebroken, daardoor minder opvallend, wat voor den oningewijde de herkenning moeilijk maakt.

Behalve het bovenvermelde is over de levenswijze van de beide soorten weinig bekend, zoodat nog een uitgebreid studieterrein braak ligt. *Coptosoma* zal wel phytophaag zijn en klaarlijk-

kelijk een dagdier. *Brachypelta* zou ook wel eens carnivoor of omnivoor kunnen zijn. De frisch gebouwde pooten duiden erop, dat het dier graaft, terwijl de geheele bouw van *Coptosoma* op een verblijf op planten zou kunnen duiden. Met gevolgtrekkingen als deze, moet men echter zeer voorzichtig zijn, want vele Capsiden, die tot de teerst gebouwde wantsen behooren, zijn ongetwijfeld zoo niet carnivoor, dan toch omnivoor. Biologisch interessant is in elk geval het feit, dat zowel *Coptosoma* als ook *Brachypelta* een voorliefde voor een bepaalde plantenfamilie of bepaald geslacht bezitten. Meestal moet men, afgaande op hetgeen de litteratuur meldt, aannemen, dat de wantsen de meest verschillende planten tot verblijf- resp. voedselplant kiezen, wat toch weer op carnivore levenswijze kan duiden. Op dit gebied moet nog zeer veel waargenomen en gepubliceerd worden.

Ten slotte is het te hopen, dat beide wantsen spoedig uit Limburg worden gemeld.

Hilversum, April 1935.

¹⁾ Tijdschr. v. Entomol. 75 (1932), 59—258.

²⁾ Deutsch. Ent. Zeitschr. 1915, pg. 529—531.

³⁾ Die Wanzen Mitteleuropas. Hemiptera Heteroptera Mitteleuropas. II. Frankfurt 1933, pg. 62.

⁴⁾ Die Wanzen (Hemiptera-Heteroptera) der Umgebung von Frankfurt a. M. und des Mainzer Beckens, Frankfurt 1921.

ADVENTIEFPLANTEN.

door

A. De Wever.

Euphorbia virgata W. et K. In groote hoeveelheid te Eijdsen langs de Maas ter hoogte van 't kasteel Oost, tusschen de dijksteen, te samen met *Euphorbia Esula*.

Muscari comosum Mill. Hiervan werd een nieuwe groeiplaats bij Oirsbeek, waar ze nog op 2 andere plekken bekend is, gevonden, n.l. te Klein-Doenrade. Verder nog te Winteraak, gem. Munstergeleen, door Drs. H. Kreutzer.

Dit is nu de 21ste vindplaats van de Kuifhyacint in ons gewest. Overal heeft ze standgehouden en zich hier en daar zelfs uitgebreid.

Cuscuta Gronovii W. werd in 'n tuin te Sittard door Drs Kreutzer waargenomen, woekend op *Satureja hortensis*, waarvan 't zaad afkomstig was uit de kweekerij Turkenburg (Bodegraven).

De Heer Kreutzer deelt me mede, dat bij de planten, toen er nog geen bloemen te zien waren, met de voedselplant in water gezet, zich na 2 weken volkomen bloemen aan *Cuscuta* ontwikkelden; alleen de oranje kleur ging bijna geheel verloren.

Satureja hortensis vind ik niet vermeld bij de lijst van voedselplanten van *Cuscuta Gronovii*, wel *Chenopodaceae* o. a. Bieten, waarop ze bij Echt door R. Geurts is gevonden.

Galinsoga quadriradiata R. et P. was tot nu toe in Z. Limburg niet waargenomen, evenmin *G. parviflora* Cav.

Van eerstgenoemde vond de Heer Mommers, Hoofd der school te Heer, de ondersoort *hispida*

Thell. in zijn tuin. Hij zag haar ook in den tuin van 't klooster te Scharn, waar ze reeds sedert 5 jaar werd opgemerkt. Hij vermoedt dat ze in 1926 met hoog water door de Maas is aangevoerd. Er is toen op deze wijze ook *Lappa tomentosa* bij Mariënweerd aangevoerd, en de heer J. Janssen (Malden) deelt ons mede, dat ook *Galins. parviflora* na den watersnood vanzelf op veel plaatsen langs de Maas verscheen tot in tuinen.

In België is *G. hispida* reeds in 1923 door Magnel (Bull. Soc. bot. d. l. Belgique) opgegeven, evenwel alleen in West-België.

Ze is uit Amerika afkomstig en werd reeds in 1840 in Europa in botanische tuinen gekweekt en in 1858 bij Breslau verwilderd gevonden.

G. parviflora is wel bij Echt langs de Maas door R. Geurts en sinds lang in N. Limb. om Venlo door Dr. Garjeane opgemerkt, waar ze nu nog veel voorkomt, evenals bij den Plasmolen (J. Janssen).

Te Voerendaal bij 't kasteel Cortenbach vindt men aangevoerd met kippenvoer:

Artemisia annua L.; *Lepidium perfoliatum* L. en uit kultuur *Malva crispa* L. en *Melissa officinalis* L.

Bidens melanocarpus Wieg. kwam dit jaar langs de Maas voor bij Eijdsen, Geulle en Elsloo. In N. Limb. en verder noordwaarts groeit ze op zeer veel plaatsen langs de Maasoevers (J. Janssen).

Onopordon acanthium L. werd door Max Janssen (Stein) langs de Maas tusschen Stein en Urmond gevonden.

Ambrosia artemisiifolia L. op dezelfde plaats als vorige en ook te Maastricht en Brunssum (hier op 2 plekken).

A. trifida L. te Schinveld en Bingelrade.

Berteroa incana D. C. te Amby in 'n klaverveld.

Spergularia segetalis G. Don, te Nieuwstad, één akker vol; niet in de omgevende akkers.

Lepidium Draba L. heeft zich sterk uitgebreid. Limbricht: langs den weg naar Born; Eijdsen: langs de Maas; Munstergeleen: akker vlak bij 't dorp.

Lactuca Serriola L. wordt in de Nederl. Flora voor 't fluviatiel- en krijtdistrikt als inheemsch opgegeven, elders alleen adventief.

Langs de Maas, tusschen Eijdsen (en verder zuidwaarts) en Maastricht kan men ze wel als ingeburgerd opvatten, ook nog langs de Maas bij Geulle en Elsloo; maar op de andere plaatsen in Z. Limb. is ze alleen aangevoerd; soms houdt ze wel tot nu toe stand, o.a. bij Gulpen langs den weg naar de vischkweekerij.

Lycium halimifolium Mill., die te Brunssum sedert 1919 pas in tuinen aangeplant werd, heeft zich sedert sterk uitgebreid in de heele omgeving zelfs tot Heerlen. De bessen werden door vogels of met tuinafval verslept.

In de Maasdorpen, waar ze reeds sedert jaren als sierheester gekweekt wordt, ziet men maar zelden verwilderde struiken. Op de terreinen te Brunssum en Heerlerheide heeft ze minder concurrenten.